

Sardex: lokaal geld voor een circulaire economie?

Het is 2008: op Wall Street is de financiële crisis uitgebroken, banken staan op omvallen en leningen worden nauwelijks nog verstrekt. Ook op Sardinië is dat te merken: de kredietstroom droogt op en de werkloosheid neemt snel toe. 'Waarom moeten wij hier lijden door een crisis op Wall Street?', vragen vijf jonge mannen uit het Sardijnse dorp Serramanna zich af. Ze richtten een lokale munteenheid op voor bedrijven op Sardinië: de Sardex.

Accepteert u Sardex?

We vragen ons af of deze munteenheid ook duurzaamheidsvoordelen heeft. Dus zeilen we naar het Italiaanse eiland, waar we het anker uitgooien en ons onderzoek starten.

Aangekomen in Serramanna lunchen we eerst in de kroeg naast de kerk. 'Kijk, ze accepteren Sardex'. Ivar wijst naar een sticker op de deur. Kunnen wij ook aan zulk geld komen om onze lunch te betalen, vragen we ons af. Op naar het Sardex-kantoor om de hoek. Een bescheiden bord bij de poort verraadt dat we aan het juiste adres zijn, maar er is geen pinautomaat of wisselkantoor te vinden. Wel staat daar Lorenzo Pinna, om ons te verwelkomen namens het bedrijf Sardex.

Een simpel idee

Lorenzo werkt bij de afdeling Internationale Betrekkingen en legt uit dat de oprichters zijn begonnen met een helder doel: Sardijnse bedrijven toegang geven tot een lokale valuta om hun potentieel beter te benutten.

Hoe dat precies werkt? Lorenzo geeft een voorbeeld: 'Stel je een fotograaf en een schilder voor. De fotograaf wil zijn studio laten schilderen, maar heeft niet voldoende

euro's. De schilder zit om werk verlegen. Als ze beiden lid zijn van Sardex, kan de fotograaf de schilder in Sardex betalen. De fotograaf komt dan rood te staan in Sardex. Betaalt hij de schilder 100 Sardex, dan gaat zijn saldo naar -100; dat van de schilder wordt +100 Sardex. Hiervan kan de schilder perziken kopen bij een lokale boer, die op zijn beurt zijn Sardex-tegoed weer kan gebruiken om de fotograaf in te huren.'

Aha, de Sardex bestaat alleen digitaal! Dat stelt deelnemers dus in staat om rood te staan. En doordat bedrijven hun tegoed alleen bij andere deelnemende bedrijven kunnen uitgeven, verhogen Sardex-bestedingen de regionale werkgelegenheid.

Sardex in plaats van euro?

Dat klinkt eenvoudig, maar roept ook veel vragen op. Mag dat van de overheid? Lorenzo zegt van wel: 'De Sardex is als digitaal transactiemiddel wettelijk toegestaan onder Italiaans recht. Ook betalen gebruikers keurig btw over de transacties, in euro's.' Omdat alle transacties digitaal worden vastgelegd, kunnen ze de btw niet ontlopen. En dus profiteert ook de belastingdienst van de toegenomen productiviteit.

Simpel gezegd: de Sardex is evenveel waard als de euro, maar kun je niet kopen of inwisselen. 'De Sardex werkt complementair aan de euro', licht Lorenzo toe. 'Het maakt transacties mogelijk die anders niet door kunnen gaan vanwege een eurogebrek.'

Wie is de bank?

We vragen door. Wie controleert de hoeveelheid Sardex in het systeem? 'Het bedrijf Sardex stelt grenzen aan het tegoed of tekort dat een bedrijf kan hebben. Waar deze liggen, hangt af van de grootte van de deelnemer. De som van alle rekeningen is altijd 0.' Dus deelnemers kunnen het systeem niet misbruiken door donkerrood te staan? 'Nee, dat houden we scherp in de gaten. Sterker: we helpen bedrijven met negatieve saldi aan extra klanten, bijvoorbeeld door hen te koppelen aan deelnemers met een flink tegoed.'

We kruipen achter een computerscherm met Lorenzo en krijgen een demonstratie met een dummyrekening. Geen echte, want de privacy van deelnemers nemen ze erg serieus bij Sardex. We zien verschillende af- en bijschrijvingen, en het totaalsaldo van de rekening. Het doet ons erg denken aan een gemiddeld internetbankieren-overzicht. Maar dan in Sardex natuurlijk.

Geen rente

Alleen: we zien nergens een rentepercentage. 'Klopt, want we betalen én heffen geen rente.' Geen rente? 'Sardex is slechts een ruilmiddel dat transacties binnen de lokale economie stimuleert. Het is niet bedoeld om waarde op te slaan of te laten groeien met rente.' Er is dus niet steeds meer geld nodig om aan renteverplichtingen te voldoen. Een belangrijk verschil met het 'gewone' geldsysteem, waar groei per definitie nodig is.

Sardex slaat aan

Het bedrijf Sardex rekent een eenmalige bijdrage bij registratie en een jaarlijkse om hun kosten te dekken. De hoogte hiervan hangt af van de grootte van het deelnemende bedrijf. Het blijkt een succesvolle aanpak: er doen inmiddels meer dan 4.000 bedrijven mee en sinds de oprichting heeft Sardex 140 miljoen euro omzet gedraaid. Als private onderneming biedt Sardex inmiddels werk aan zestig mensen.

Duurzaamheid van Sardex

Terug op de ankerplaats denken we na over de duurzaamheidsaspecten van Sardex. Doordat lokale diensten en productieactiviteiten toenemen, is er minder transport nodig en krijgt de werkgelegenheid op het eiland een boost. Daarnaast versterkt de Sardex samenwerking en vertrouwen binnen de eilandgemeenschap.

Omdat de Sardex een tekort aan euro's ondervangt en ermee speculeren niet mogelijk is, maakt het de lokale economie schokbestendiger voor toekomstige financiële crises. Bovendien is het een groot voordeel dat er geen rente is: groei is geen noodzaak. Daarom lijkt een munt als de Sardex beter te passen bij een circulaire economie dan het 'gewone' geldsysteem.

De Sardex is dus een eenvoudig, lokaal idee met belangrijke duurzaamheidsvoordelen. We zien de uitbreiding ervan verheugend tegemoet. Welke regio brengt als volgende een soortgelijke valuta in omloop?